

2. Захарова С. А. Цивільні процесуальні відносини в системі правових відносин в Україні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2015. Т. 12. № 2. С. 34–40.
3. Паскар А. Л. Система цивільних процесуальних правовідносин. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2011. Вип. 578. С. 83–87.
4. Фурса С. Я. Цивільний процес України: академічний курс : підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. К. : Видавець Фурса С. Я., КНТ, 2009. 848 с.
5. Харитонов Є. О., Нагорняк В. А. Деякі проблемні питання визначення поняття та видів юридичних фактів у цивільному праві. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. Вип. 33. С. 7–18.
6. Штефан М. Й. Цивільне процесуальне право України : академічний курс. К. : Ін Юре, 2005. 624 с.

Ключові слова: елементи, правосуб'єктність, підстави, цивільна справа, юридичні факти, цивільні процесуальні правовідносини.

Key words: elements, legal personality, grounds, civil case, legal facts, civil procedural legal relations.

ВОЛКОВА НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук, доцент*

ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДИТИНИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Ефективність судової та інших форм захисту порушених, невизнаних, оспорюваних прав, свобод та інтересів фізичних осіб залежить не тільки від нормативно-правового регулювання, а й від правильного застосування норм права та максимального забезпечення реального виконання прийнятих судом та іншими юрисдикційними органами рішень. Виконання судового рішення є заключним етапом юрисдикційної діяльності. Без реалізації цієї стадії втрачається сенс попередньої діяльності судових та інших органів. З цього приводу слушно зазначає В. І. Бобрик, що «ефективність правосуддя в конкретній справі прямо залежить від виконання судових рішень, завдання суду ... в цивільному судочинстві не обмежуються ухваленням судових рішень...» [1, с. 45].

Виконання рішення суду та інших юрисдикційних органів завершується процесом захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних осіб шляхом їх фактичної реалізації у спосіб та порядок, визначений Конституцією України та іншими законами. Головним конституційним обов'язком України на шляху розбудови правової демократичної держави є забезпечення дотримання прав і свобод людини та їх гарантії, що визначають зміст і спрямованість діяльності держави та захищаються судом.

Судові рішення, відповідно до статті 124 Конституції України, є обов'язковими до виконання на всій території України. Важливим критерієм дієздатності судової гілки влади є повне та своєчасне виконання її рішень. Лише за умови реального виконання судового рішення можна говорити про те, що правосуддя відбулось, а порушені права особи було поновлено.

5 жовтня 2016 року набрали чинності закони України від 02.06.2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження» і № 1403-VIII «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [2]. Наведеними законами було запроваджено низку нововведень, зокрема зміни щодо суб'єктивного складу (запровадження інституту приватних виконавців), а також зміни процесуального характеру, зокрема щодо введення єдиного реєстру боржників за несплату аліментів, зміни строків подачі виконавчих документів до виконання тощо.

Отже, завершення цивільного процесу ухваленням судом рішення у справі про стягнення аліментів ще не гарантує реального захисту, адже рішення повинно бути виконано. Якщо таке рішення не виконується у добровільному порядку, то це можливо шляхом звернення такого рішення до виконання органами державної виконавчої служби або приватним виконавцем. Порядок добровільного виконання рішень про стягнення періодичних платежів у справах про стягнення аліментів передбачений ст. 7 Закону України «Про виконавче провадження». Відповідно до даної норми, «стягувач може самостійно надіслати виконавчий документ про стягнення періодичних платежів підприємству, установі, організації, фізичній особі – підприємцю, фізичній особі, які виплачують боржнику зарплату, пенсію, стипендію чи інші доходи» [2].

За останні роки законодавство, що регулює аліментні зобов'язання та примусове виконання щодо стягнення аліментів зазнало суттєвих змін, внаслідок чого були внесені відповідні зміни до СК України, ЦПК України, Закону України «Про виконавче провадження» тощо.

Як справедливо зазначає Д. Ю. Іщенко, що «під час виконання судових рішень інтереси суспільства є суміжними з інтересами стягувача, а саме: зводяться до належного забезпечення прав, закріплених ст. 6 та ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, тобто права на справедливий суд, складовим якого є право на належне виконання судового рішення, та права на ефективний засіб юридичного захисту» [3, с. 63].

Порядок примусового виконання рішень щодо стягнення аліментів здійснюється виконавцем з додержанням загальних правил, встановлених Законом України «Про виконавче провадження», за винятком деяких особливостей щодо примусового виконання рішення про стягнення аліментів, що визначені даним законом.

Необхідно звернути увагу, що в нашій державі проголошений воєнний стан, однак це не привід для не сплати аліментів на утримання дитини, оскільки відповідно до СК України батьки зобов'язані утримувати своїх неповнолітніх дітей.

Однак з введенням воєнного стану в Україні відбулися певні зміни в законодавстві, зокрема щодо сплати аліментів також. Так, 26 березня 2022 року набрав чинності Закон України «Про внесення зміни до розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження». Даним законом встановлюються певні особливості щодо виконання рішень про стягнення аліментів, а саме : «...тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України: припиняється звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інший дохід боржника (крім рішень про стягнення аліментів та рішень, боржниками за якими є громадяни РФ); забороняється відкриття виконавчих проваджень та вжиття заходів примусового виконання рішень на території адміністративно-територіальних одиниць, які тимчасово окуповані внаслідок військової агресії РФ, у період такої окупації; за рішеннями про стягнення аліментів підприємства, установи, організації, фізичні особи, фізичні особи – підприємці, які здійснюють відрахування з заробітної плати, пенсії, стипендії та інших доходів боржника, перераховують стягнуті кошти на визначений у заяві або зверненні стягувача рахунок, а у разі відсутності реквізитів рахунка стягувача – на відповідний рахунок органу державної виконавчої служби, приватного виконавця» [4].

Список використаних джерел:

1. Бобрик В. І. Процесуальна оптимізація процедур судового контролю за виконанням рішень судів цивільної та господарської юрисдикції як заключної стадії цивілістичного процесу. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Вип. 1(1). 2015. С. 45.
2. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 30. Ст. 542.
3. Іщенко Д. Ю. Виконання судових рішень про стягнення аліментів в Україні: аналіз актуальних питань. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2019. Том 3. С. 63.
4. Про внесення зміни до розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» : Закон України від 15 березня 2022 року № 2129-IX База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2129-20#Text>

Ключові слова: стягнення аліментів, утримання дитини, виконання рішень, виконавче провадження, воєнний стан.

Key words: recovery of alimony, child support, execution of decisions, executive proceedings, martial law.